

του Οδυσσέα Ελύτη

Η ΜΑΡΙΝΑ ΤΩΝ ΒΡΑΧΩΝ

Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη - Μα πού γύριζες
Ολημερίς τη σκληρή ρέμβη της πέτρας και της θάλασσας
Αετοφόρος άνεμος γύμνωσε τους λόφους.
Γύμνωσε την επιθυμία σου ως το κόκαλο
Κι οι κόρες των ματιών σου πήρανε τη σκυτάλη της Χίμαιρας
Ριγώνοντας μ' αφρό τη θύμηση!
Πού είναι η γνώριμη ανηφοριά του μικρού Σεπτεμβρίου
Στο κοκκινόχωμα όπου έπαιζες θωρώντας προς τα κάτω
Τους βαθιούς κυμώνες των άλλων κοριτσιών
Τις γωνιές όπου οι φίλες σου άφηναν αγκαλιές τα δυοσμαρίνια
- Μα πού γύριζες;
Ολονυχτίς τη σκληρή ρέμβη της πέτρας και της θάλασσας
Σου 'λεγα να μετράς μες στο γδυτό νερό τις φωτεινές του μέρες
Ανάσκελη να χαίρεσαι την αυγή των πραγμάτων
Ή πάλι να γυρνάς κίτρινους κάμπους
Μ' ένα τριφύλλι φως στο στήθος σου ηρωίδα ιάμβου.

Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη
Κι ένα φόρεμα κόκκινο σαν το αίμα
Βαθιά μες στο χρυσάφι του καλοκαιριού
Και τ' άρωμα των γυακίνθων - Μα πού γύριζες

Κατεβαίνοντας προς τους γιαλούς τους κόλπους με τα βότσαλα
Ήταν εκεί ένα κρύο αρμυρό θαλασσόχορτο
Μα πιο βαθιά ένα ανθρώπινο αίσθημα που μάτωνε
Κι άνοιγες μ' έκπληξη τα χέρια σου λέγοντας τ' όνομά του
Ανεβαίνοντας ανάλαφρα ως τη διαύγεια των βυθών
Όπου σελάγιζε ο δικός σου ο αστερίας.
Άκουσε ο λόγος είναι των στερνών η φρόνηση
Κι ο χρόνος γλύπτης των ανθρώπων παράφορος
Κι ο ήλιος στέκεται από πάνω του θηρίο ελπίδας
Κι εσύ πιο κοντά του σφίγγεις έναν έρωτα
Έχοντας μια πικρή γεύση τρικυμίας στα χείλη.
Δεν είναι για να λογαριάζεις γαλανή ως το κόκαλο
άλλο καλοκαίρι,
Για ν' αλλάξουνε ρέμα τα ποτάμια
Και να σε πάνε πίσω στη μητέρα τους,
Για να ξαναφιλήσεις άλλες κερασιές
Ή για να πας καβάλα στο μαΐστρο.

Στυλωμένη στους βράχους δίχως χτες και αύριο,
Στους κινδύνους των βράχων με τη χτενισιά της θύελλας
Θ' αποχαιρετήσεις το αίνιμά σου.

Το ποίημα αποτελεί ένα *διάλογο μεταξύ ποιητή (εγώ) - Μαρίνας (εσύ)* σε έναν παραθαλάσσιο τόπο, το καλοκαίρι. Το 'εγώ' είναι ένα τεχνητό πρόσωπο, ένα προσωπίο, που κρύβει ή α) τον ίδιο τον ποιητή ή β) την εικόνα που αυτός θέλει να δώσει προς τα έξω ή γ) τον αναγνώστη στο ποσοστό που ο καθένας δέχεται ότι θα συμμετείχε κάπως έτσι σε ανάλογα δρώμενα. Το 'εσύ' δηλώνει κάποιο πραγματικό πρόσωπο, με προσθαφαιρέσεις μια οποιαδήποτε κοπέλα. Όλα αυτά εντάσσουν το ποίημα στη γενικότερη προσπάθεια των ποιητών να τοποθετηθούν σε μια απόσταση από τα πράγματα, να αποστασιοποιηθούν, να καταστούν απρόσωποι

Η *εξωτερική κριτική* προσπαθεί να εξακριβώσει το αληθές του γεγονότος στο ποίημα υποδύομενη τον ντεντέκτιβ. Η *εσωτερική κριτική* δεν αρνείται ότι στο βάθος μπορεί να λανθάνει κάποιο προσωπικό βίωμα του ποιητή, βλέπει όμως κυρίως το ποίημα ως αποστασιοποίηση από την πραγματικότητα: το ποίημα μιμείται ένα διάλογο και εμείς κατασκευάζουμε μια τεχνητή περίσταση, όπου συντελείται ένα γεγονός και όπου τοποθετούνται τα πρόσωπα αναφοράς των προσωπικών αντωνυμιών (εγώ - εσύ). Αν είναι πιστή αναμετάδοση της πραγματικότητας, τότε χάνουμε το εσώτερο ποιητικό ενδιαφέρον και έχουμε μόνο μια ανθρώπινη περιέργεια

Χρόνος: παρατηρείται χαλαρή χρονική σύνδεση των συμβάντων με την πραγματική χρονικότητα. Η δράση τοποθετείται στο τέλος του καλοκαιριού, αλλά ποιου καλοκαιριού (μπορεί να είναι στο παρελθόν ή και στο μέλλον). *Τόπος:* Κάπου κοντά στη θάλασσα (Μαρίνα = θαλασσινή). Το όνομα απαντάται μόνο στον τίτλο. Αν ο τίτλος συνοψίζει την ουσία του ποιήματος, τότε δεν είναι τυχαίο το όνομα και ο τίτλος δίνει προσωποποιημένα το κύριο θέμα

Το ποίημα αποτελεί *οργανικό, ενιαίο σύνολο*. Τίποτα δεν είναι τυχαίο, όλα εξυπηρετούν ένα σκοπό (εμείς πρέπει να αναζητήσουμε τα ηχητικά - σημασιολογικά στοιχεία και να προσπαθήσουμε να τα ανακαλύψουμε, να δούμε τι κρύβουν. Γι' αυτό πρέπει να είμαστε καχύποπτοι και προβληματισμένοι). *Κάθε ποίημα είναι μια επιφάνεια*, ένα είδος αποκάλυψης κάποιου ουσιαστικού για κάθε άνθρωπο πράγματος. Αυτό δίνει νόημα και στην κριτική, η οποία αποκτά βάση σοβαρή μόνο όταν αναζητά κάποιο βαθύτερο νόημα, κάποια δυνητικά πλούτη (δυνάμει πλούτη)

Κάθε καλό ποίημα πρέπει να αντιστέκεται αρκετά - όχι όμως συνεχώς - στην κατανόησή μας και γι' αυτό οφείλουμε να είμαστε καχύποπτοι μήπως μας ξεγελά δίνοντας στοιχεία που τα θεωρούμε εύκολα, για να μας αποκρύψει το βαθύτερο νόημά του. Υπάρχουν λοιπόν ηχητικές και σημασιολογικές στρεβλώσεις που πρέπει να εξομαλυνθούν. Τα ηχητικά στοιχεία αποτελούν οδηγίες για να βοηθηθούμε στην κατανόηση, καθώς δίνουν την κατευθυντήρια γραμμή για να μην πάρουμε εσφαλμένο δρόμο

Στον *ελεύθερο στίχο* ηχητική μονάδα αποτελεί ο ίδιος ο στίχος και όχι ο πους, το μετρικό πόδι, ενώ δεν υπάρχει ομοιοκαταληξία, ισοσυλλαβία και μέτρο. Όμως ο ρυθμός δεν απουσιάζει ποτέ, όσο και να δεν είναι απόλυτα προκαθορισμένος και προβλέψιμος. Είναι πάντως αντιληπτός αν προσεχθεί το τακτικό πέσιμο του τόνου σε ορισμένες συλλαβές. Απαραίτητη λοιπόν προϋπόθεση είναι να διαβαστεί το ποίημα κατά στίχο και όχι κατά νόημα, καθώς μάλιστα η παύση στο τέλος των στίχων είναι εξαιρετικά συνειδητή από τους ποιητές του ελεύθερου στίχου. Άλλωστε η έλλειψη σχεδόν στίξης και το κεφαλαίο γράμμα στην αρχή κάθε στίχου ανεξαρτητοποιούν τους στίχους μεταξύ τους και δεν επιτρέπουν την υποταγή του ενός στον άλλο. Τα μέρη όμως κάθε στίχου είναι άρρηκτα δεμένα μεταξύ τους, όπως δηλώνει και η παρουσία πολλαπλών παρηγήσεων

Στ.1: Η πρώτη λέξη ή φράση έχει ιδιαίτερη σημασία για όλο το ποίημα. Το ρήμα σε β' πρόσωπο δηλώνει ότι κάποιος απευθύνεται στη Μαρίνα, όπως καταλαβαίνουμε από τον τίτλο. Στην πρώτη φράση έχουμε συνύπαρξη αισθήσεων (η οπτική εικόνα συνδέεται με τη γεύση του φιλιού). Ο επιτακτικός τόνος του α' στίχου δηλώνει ότι μιλά κάποιος παντογνώστης αφηγητής, που είναι μεγαλύτερος ή ωριμότερος από το πρόσωπο στο οποίο απευθύνεται. Η φράση 'γεύση τρικυμίας' φανερώνει πως ο ομιλητής έχει ζήσει μια πραγματική φουρτούνα και ύστερα επεκτείνεται σε συναισθηματικές καταστάσεις.

Στ.2: Συντακτικά η 'ρέμβη' είναι αντικείμενο του μεταβατικού ρήματος 'γύριζες', ηχητικά όμως συνδέεται με το 'ολημερίς' (= κάποιος ρεμβάζει όλη μέρα). Ο ρεμβασμός είναι αρνητική έννοια, γιατί η αναπόληση πάντα προκαλεί μελαγχολία είτε αναφέρεται σε ευχάριστα είτε σε δυσάρεστα ('σκληρή ρέμβη') γεγονότα του παρελθόντος. Η αναπόληση εδώ προκαλείται από τα εξωτερικά ερεθίσματα του όμορφου κόσμου και της θεάς. Το 'σκληρή' μπορεί να αναφέρεται και στην πέτρα (= καθισμένη στη σκληρή πέτρα) ακόμα και στη θάλασσα. Το 'γύριζες' λαμβάνεται αμετάβατο αν ακολουθήσουμε την παύση του στίχου

Στ.3: Δίνεται η εικόνα του ισχυρότατου ανέμου, που συμπαρασύρει τα πάντα, ακόμα και τους αετούς που κατοικούν στα ψηλά βουνά και θεωρούνται λόγω της δύναμής τους οι βασιλιάδες των πουλιών (στο λαϊκό παραμύθι οι βροντές οφείλονται στη σύγκρουση του αετού με τα φυσικά φαινόμενα)

Στ.5: Χίμαιρα = κατσικάκι / αγριοκάτσικο / μυθικό τέρας, συνδυασμός κατσίκας, λιονταριού και δράκου που βγάζει φωτιές / μυθικό όνομα ηφαιστείου σε άγνωστο τόπο / πόθος απραγματοποίητος (το κατσίκι είναι άπιαστο). Σαν αγριοκάτσικο η Μαρίνα κυνηγά έναν πόθο απραγματοποίητο

Στ.6: Ο αφρός συνδυάζεται με τη θάλασσα, άρα οι αναμνήσεις έχουν σχέση με τη θάλασσα

Στ.7: Ο 'μικρός Σεπτέμβρης' αναφέρεται στην παιδική ηλικία της ηρωίδας που ήταν ήρεμη, σε αντίθεση με την εικόνα που δίνεται τώρα

Στ.9: κυαμών = χωράφι σπαρμένο με κουκιά / θηλή στήθους

Στ.10: δυοσμαρίνι = μυριστικό λουλούδι. Οι 'γωνιές' αναφέρονται στις αγκαλιές των κοριτσιών. Αίσθηση παιδικής αθωότητας και αφέλειας

Στ.13: Σου'λεγα = ο ποιητής ξαναπαίρνει τη θέση του παντογνώστη αφηγητή και φαίνεται σαν να μαλώνει λίγο την κοπέλα που δεν τον άκουσε. Το 'γδυτό' αναφέρεται στην κοπέλα και όχι τόσο στο νερό, όπως και το φωτεινές (σύνηθες φαινόμενο να αντιστρέφονται οι επιθετικοί προσδιορισμοί)

Στ.14: ανάσκελη = εικόνα ανεμελιάς, έλλειψη σκοπού, έγνοιας, αγωνίας

Στ.16: ίαμβος = είδος ποίησης που έπαιρνε τη ζωή από την ανάλαφρη πλευρά και επίσης έσκωπτε, προκαλώντας το γέλιο.

Στ.17-20: Το γ' μέρος αποτελεί την καρδιά του ποιήματος ακόμα και οπτικά (προηγούνται και ακολουθούν δύο μέρη). Η επανάληψη της αρχικής φράσης υπογραμμίζει τη σημασία της και μας αναγκάζει να τη έχουμε διαρκώς υπόψη μας ως κεντρική έννοια του ποιήματος. Συμπαράτιθενται άσχετα μεταξύ τους στοιχεία, για να δηλωθεί η αποτυχία, κάτι το αρνητικό (με αυτόν τον τρόπο συχνά εξηγούνται τα πιο δύσκολα κομμάτια). Το 'φόρεμα κόκκινο' συμπαραστέκεται και επεξηγεί τη 'γεύση τρικυμίας' (το κόκκινο είναι το χρώμα του πάθους και της επανάστασης, ενώ το 'αίμα' σημαίνει ζωή, αλλά και πληγή, πόνο. Εμπειρία που αποκτήθηκε με πόνο και κόπο, έχει όμως και ευχάριστες πλευρές (χρυσάφι καλοκαιριού - υάκινθος)

Στ.22-23: Το 'κρύο αρμυρό θαλασόχορτο αποτελεί μια αναπάντεχη εικόνα για την κοπέλα, που δεν περίμενε να συναντήσει κάτι τέτοιο στη θάλασσα. Οι δύο αρνητικοί προσδιορισμοί αλλά και η δυσάρεστη γεύση του χόρτου συμπαράτάσσονται με τη δυσάρεστη συνάντηση της ηρωίδας με κάποιον άνθρωπο ('μάτωνε')

Στ.25-26: κοπέλα στο βυθό = οξύμωρο σχήμα – σελαγίζω = λάμπω (-- > βόρειο σέλας), Η γνωριμία δεν έφερε τη χαρά και αντί να ανεβάσει τη Μαρίνα στους ουρανούς την έριξε στο βυθό

Στ.27: Ο ποιητής παίζει με τις διπλές ή τριπλές σημασίες των λέξεων (λόγος = λόγια / λογική – τα στερνά = τα γηρατειά, ο στερνός = ο γέροντας)

Στ.29: Ο ήλιος στέκεται πάνω από το φθοροποιό χρόνο σαν μια θηριώδη ελπίδα

Στ.30: σφίγγεις ένας έρωτα = συγκεκριμενοποιείται το τόσο γενικά αναφερόμενο ως τώρα ανθρώπινο αίσθημα

Στ.32: γαλανή ως το κόκαλο = ήρεμη

Στ.34: μητέρα = πηγή των ποταμών / μητέρα της κοπέλας

Στ.35-36: κερασιές, μαΐστρος = εικόνες ανεμελιάς που δεν είναι δυνατόν να επιστρέψουν πίσω

Στ.39: επανέρχεται η έκπληξη που αναφέρεται παραπάνω. Η ερωτική εμπειρία θα παραμείνει ένα αίνιγμα που δεν θα λυθεί ποτέ

Κάθε ανάλυση και κριτική ενός λογοτεχνήματος καταστρέφει την αισθητική του

Οδυσσέας Ελύτης «Η Μαρίνα των βράχων»

Κωνσταντίνος Μάντης

Στο ποίημα αυτό, το ποιητικό υποκείμενο απευθυνόμενο προς την έφηβη Μαρίνα τη συμβουλεύει και την προειδοποιεί για τις σημαντικές και ανέκκλητες αλλαγές που θα επιφέρει η ενηλικίωση στη ζωή της.

Με όχημα τον υπερρεαλισμό ο Ελύτης δημιουργεί μια πολυσήμαντη σύνθεση που παραμένει ανοιχτή σε πολλαπλές αναγνώσεις, καθιστώντας ουσιαστικά ανέφικτη την επιλογή μιας ερμηνείας.

Αναλυτικότερα:

Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη - Μα πού γύριζες
Ολημερίς τη σκληρή ρέμβη της πέτρας και της θάλασσας

Η γεύση τρικυμίας στα χείλη της κοπέλας φανερώνει τη συναισθηματική της αναστάτωση και μας παραπέμπει στην ένταση και τις πολυποικίλες διακυμάνσεις των εφήβων. Η Μαρίνα μοιάζει αναστατωμένη και προσηλωμένη σε κάποια σκέψη ή συναίσθημα που την κρατά ολημερίς σε μια «σκληρή ρέμβη» -καθισμένη στον σκληρό βράχο- πλάι στη θάλασσα.

Η αναφορά στη γεύση των χειλιών της κοπέλας αποτελεί ίσως ένδειξη πως ο συνομιλητής της, φίλησε τα χείλη της, μα μπορεί να ληφθεί και ως απλή αναφορά στη συναισθηματική της κατάσταση, η οποία είναι έκδηλη στην έκφραση του προσώπου της και κατ' επέκταση στα χείλη της.

(Η Μαρίνα του ποιήματος δεν έχει ακόμη ενηλικιωθεί ενώ η πλήρης εποπτεία της ζωής που διαθέτει το ποιητικό υποκείμενο μας παραπέμπει σ' ενήλικα συνομιλητή, στοιχείο που δημιουργεί μια δυσκολία στην αποδοχή της ερωτικής επαφής. Επιπλέον, η ενδεχόμενη ερωτική σχέση μεταξύ της κοπέλας και του συνομιλητή δεν προσφέρει τίποτε στην ανάπτυξη των συλλογισμών του ποιήματος, πέραν ίσως από μια αιτιολόγηση του ενδιαφέροντος που δείχνει ο συνομιλητής για τα συναισθήματα και για την ταραχή της κοπέλας.)

Το ερώτημα που της θέτει το ποιητικό υποκείμενο -Μα που γύριζες- δεν έχει να κάνει τόσο με μια κυριολεκτική περιπλάνηση της κοπέλας, όσο με μια εσωτερική αναζήτηση και μια παράδοση στις προσωπικές της ανησυχίες.

Ενδιαφέρουσα είναι η αντίθεση ανάμεσα στην έφηβη και ευμετάβλητη ηρωίδα και την πέτρα που αλλάζει μόνο μέσα από την πολύχρονη τριβή με τα κύματα της θάλασσας.

Η ηρωίδα, που κάθεται στη φαινομενικά αμετάβλητη πέτρα, είναι μια έφηβη κοπέλα που βιώνει τις συνεχείς μεταβολές στη διάθεση αλλά και στον τρόπο θέασης της ζωής, που χαρακτηρίζουν τα χρόνια της εφηβείας.

Αετοφόρος άνεμος γύμνωσε τους λόφους.
Γύμνωσε την επιθυμία σου ως το κόκαλο

Ο δυνατός άνεμος γυμνώνει τους λόφους, αλλά γυμνώνει και την επιθυμία της κοπέλας, ως το κόκαλο, την αποκαλύπτει δηλαδή πλήρως. Οι σκέψεις και οι μύχιες επιθυμίες της Μαρίνας φαίνεται να είναι προφανείς για το ποιητικό υποκείμενο, που δείχνει να κατανοεί απόλυτα τις ιδιαίτερες ανησυχίες της κοπέλας.

Κι οι κόρες των ματιών σου πήρανε τη σκυτάλη της Χίμαιρας
Ριγώνοντας μ' αφρό τη θύμηση!

Η αναστάτωση που γινόταν προηγουμένως εμφανής στα χείλη της κοπέλας, περνά τώρα στο βλέμμα της, το οποίο αποκαλύπτει πως η κοπέλα βρίσκεται υπό την επίδραση έντονων επιθυμιών. Οι εφηβικές ονειροπολήσεις και οι -πιθανότατα- ερωτικές επιθυμίες γίνονται πια αισθητές στα μάτια της. Η εικόνα της Μαρίνας, που ιχνογραφεί ο ποιητής, αποκαλύπτει μια κοπέλα δοσμένη σε συλλογισμούς που της δημιουργούν έντονη αναστάτωση και την ωθούν να αναδεύσει τις μνήμες του παρελθόντος της. Συναισθήματα κι επιθυμίες που υπέβρισκαν στο παρελθόν, υπό τη μορφή ονειροπολήσεων (χίμαιρα), επανέρχονται τώρα πιο ισχυρά από ποτέ (γύμνωσε την επιθυμία σου ως το κόκαλο) και επηρεάζουν καταλυτικά την έφηβη κοπέλα.

Πού είναι η γνώριμη ανηφοριά του μικρού Σεπτεμβρίου
Στο κοκκινόχρωμα όπου έπαιζες θωρώντας προς τα κάτω
Τους βαθιούς κυαμώνες των άλλων κοριτσιών
Τις γωνιές όπου οι φίλες σου άφηναν αγκαλιές τα δυοσμαρίνια
Αυτή τη στιγμή που η Μαρίνα είναι πλήρως παραδομένη στις επιθυμίες που έχουν ξυπνήσει μέσα της
με πρωτόγνωρη ένταση, ο ποιητής τη γυρνά στο κοντινό της παρελθόν, όταν ακόμη βρισκόταν σε μια
κατάσταση αθωότητας και ηρεμίας. Που είναι, τη ρωτά, η ανηφοριά του μικρού Σεπτεμβρίου, η
ανηφοριά δηλαδή που ανέβαινες όταν ήσουν ακόμη μικρή, όταν έπαιζες στο κοκκινόχρωμα, κοιτώντας
τα βαθιά στήθη των μεγαλύτερων κοριτσιών.
Ο ποιητής γυρνά την ηρωίδα του στο παρελθόν, όταν ακόμη ήταν ένα μικρό παιδί που δεν είχε
αναπτυχθεί πλήρως και περνούσε την ώρα της παίζοντας και κοιτάζοντας με περιέργεια το στήθος των
άλλων κοριτσιών, απέχοντας ακόμη από τις συναισθηματικές εντάσεις κι από τους προβληματισμούς
που προκαλεί η εφηβική ανάπτυξη και η επιθυμία του κορμιού που φτάνει στην ολοκλήρωσή του.

- Μα πού γύριζες;
Ολονυχτίς τη σκληρή ρέμβη της πέτρας και της θάλασσας
Σου 'λεγα να μετράς μες στο γδυτό νερό τις φωτεινές του μέρες
Ανάσκελη να χαίρεσαι την αυγή των πραγμάτων
Ή πάλι να γυρνάς κίτρινους κάμπους
Μ' ένα τριφύλλι φως στο στήθος σου ηρωίδα ιάμβου.

Μετά την αναδρομή στο ανέμελο παρελθόν της ηρωίδας, ο ποιητής επανέρχεται με την ερώτηση-μοτίβο
του ποιήματος, η οποία αποτελεί εντέλει συνεκτικό δεσμό μεταξύ των ενοτήτων του ποιήματος.
Η εσωτερική περιπλάνηση της κοπέλας φανερώνεται τώρα πως έχει ιδιαίτερα μεγάλη διάρκεια, μιας
και το ολημερίς της πρώτης στροφής, γίνεται τώρα ολονυχτίς, υποδηλώνοντας πως η συναισθηματική
της αναστάτωση συνεχίζει να κρατά την ηρωίδα απομονωμένη στους συλλογισμούς της.
Το ποιητικό υποκείμενο αναφέρει πως συμβούλεψε την κοπέλα από πριν, από τότε που ήταν νεότερη,
να απολαμβάνει όσο περισσότερο μπορεί τη ζωή της. Οι εικόνες της στροφής αυτής αναφέρονται
ουσιαστικά στη χαρά της ζωής και στην ομορφιά που αυτή κρύβει, ιδίως για τους νέους που δεν έχουν
ακόμη γνωρίσει τις δυσκολίες και τις πολλαπλές ευθύνες που συχνά την καθιστούν πικρή για τους
ενήλικες.
Η παρότρυνση για απόλαυση της ζωής αισθητοποιείται μέσα από εικόνες φωτός, που είναι ιδιαίτερα
προσφιλείς στον Ελύτη. Ο ποιητής, λοιπόν, συμβούλεψε την κοπέλα να μετρά στο νερό της θάλασσας
τις φωτεινές του μέρες (εξαιρετική εικόνα που μας παραπέμπει στη διάθλαση του φωτός μέσα στο νερό
της θάλασσας), να χαίρεται την αυγή -τη νέα μέρα- των πραγμάτων ανάσκελη, σε μια στάση δηλαδή
ενδεικτική της ανεμελιάς, να γυρνά στους κίτρινους κάμπους μ' ένα τριφύλλι φως (άλλη μια εικόνα που
κυριαρχεί το φως και η εφηβική ευδαιμονία).
Ο ποιητής αποκαλεί την κοπέλα «ηρωίδα ιάμβου», ηρωίδα δηλαδή ποιήματος (στην αρχαιότητα
σκωπτικά ποιήματα), με μια διάθεση λογοτεχνικής αυτοαναφορικότητας, αλλά και με προφανή ίχνη
υπερρεαλιστικής γραφής.

Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη
Κι ένα φόρεμα κόκκινο σαν το αίμα
Βαθιά μες στο χρυσάφι του καλοκαιριού
Και τ' άρωμα των γυακίνθων - Μα πού γύριζες

Η στροφή αυτή ξεκινά μ' έναν ακόμη στίχο-μοτίβο του ποιήματος, που με την επανάληψή του
λειτουργεί αφενός συνδετικά, ως προς τις επιμέρους ενότητες, κι αφετέρου συμβάλλει στη μουσικότητα
του ποιήματος. Ο στίχος αυτός, παράλληλα, επαναφέρει εμφαστικά την αίσθηση της ψυχικής
αναστάτωσης που χαρακτηρίζει την ηρωίδα.
Εδώ, ο ποιητής, δημιουργεί μια ιδιαίτερη αντίθεση ανάμεσα στο κόκκινο σαν το αίμα φόρεμα της
κοπέλας και το χρυσάφι του καλοκαιριού, τονίζοντας από τη μία την ένταση, το πάθος και τη
ζωτικότητα που εκφράζει το κόκκινο χρώμα κι από την άλλη τη φωτεινότητα και την ευδαιμονία που
χαρακτηρίζουν το καλοκαίρι. Η ένταση της κοπέλας και η ευδαιμονία της ζωής είναι, άλλωστε, δύο
στοιχεία που κυριαρχούν στο ποίημα καθώς ο ποιητής επιχειρεί ακριβώς να τονίσει στην κοπέλα πως

δεν πρέπει να προσπεράσει την ομορφιά της ζωής, μένοντας εγκλωβισμένη στις δικές της εσωτερικές ανησυχίες.

Η εικόνα αυτή συμπληρώνεται με το άρωμα των υακίνθων, ολοκληρώνοντας έτσι την ομορφιά και τη χαρμόσυνη διάθεση που αναδύει το χρυσάφι, το φως, του καλοκαιριού.

Η ερώτηση (Μα που γύριζες) με την επανάληψή της τονίζει το γεγονός ότι η κοπέλα παραμένει ακόμη παραδομένη στην εσωτερική της αναζήτηση και στο συναισθηματικό κκεύνα που τη συγκλονίζει.

Κατεβαίνοντας προς τους γιαλούς τους κόλπους με τα βότσαλα

Ήταν εκεί ένα κρύο αρμυρό θαλασσόχορτο

Μα πιο βαθιά ένα ανθρώπινο αίσθημα που μάτωνε

Κι άνοιγες μ' έκπληξη τα χέρια σου λέγοντας τ' όνομά του

Ανεβαίνοντας ανάλαφρα ως τη διαύγεια των βυθών

Όπου σελάγιζε ο δικός σου ο αστερίας.

Η στροφή αυτή μας οδηγεί πέρα ως τη σταδιακή ενηλικίωση της κοπέλας, η οποία απρόσμενα έρχεται σ' επαφή με τον πόνο που κρύβει η ζωή. Η αθώα περιπλάνησή της στους γιαλούς με τα βότσαλα και το αρμυρό θαλασσόχορτο, το πέρασμά της δηλαδή στις ομορφιές της ζωής, θα ακολουθηθεί από τη γνωριμία με τη σκληρή πλευρά της ζωής, με τον πόνο που συνοδεύει κάθε ζωντανή ύπαρξη, «ένα ανθρώπινο αίσθημα που μάτωνε». Η Μαρίνα περνώντας από την ηλικία της ανεμελιάς στην ενηλικίωση, θα γνωρίσει και τον πόνο, αδιάφορο αν αυτός προέρχεται από τον έρωτα ή από κάποια άλλη εμπειρία. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι η νεαρή κοπέλα θα περάσει κι αυτό το στάδιο, το βάπτισμα, τη σκλήρυνση της ψυχής, στο δάκρυ και στην απογοήτευση.

Η κοπέλα μένει έκπληκτη μπροστά στο αναπάντεχο αίσθημα που της προκαλεί πόνο κι αναφωνεί το όνομά του (ίσως ο έρωτας), μη μπορώντας να πιστέψει την οδύνη που της προκάλεσε. Κι αμέσως ανεβαίνει προς τη διαύγεια των βυθών (οξύμωρο) που υποδηλώνει την επιστροφή της κοπέλας στην κατάσταση της αθώας ειλικρίνειας που τη χαρακτηρίζει, η κοπέλα επιστρέφει εκεί που τα συναισθήματα είναι καθαρά, στο χώρο όπου κινείται η δική της ψυχή –ο δικός της αστερίας.

Άκουσε ο λόγος είναι των στερνών η φρόνηση

Κι ο χρόνος γλύπτης των ανθρώπων παράφορος

Κι ο ήλιος στέκεται από πάνω του θηρίο ελπίδας

Κι εσύ πιο κοντά του σφίγγεις έναν έρωτα

Έχοντας μια πικρή γεύση τρικυμίας στα χείλη.

Η αντίδραση της κοπέλας απέναντι στον πόνο που της επιφυλάσσει η ζωή, επαναφέρει την παραινετική διάθεση του ποιητή, ο οποίος βλέποντας τα πράγματα από την οπτική του έμπειρου ενήλικα, δηλώνει στην έφηβη κοπέλα πως ο λόγος (οι ιδέες, οι αλήθειες) είναι χαρακτηριστικό της φρόνησης, της γνώσης δηλαδή, που αποτελεί τελικά προνόμιο των ανθρώπων που έζησαν και γνώρισαν τη πραγματική φύση της ζωής, μέσα από τις επώδυνες εμπειρίες τους. Η φρόνηση των στερνών, η σύνεση των γηρατειών, είναι ένα προνόμιο που κατακτάται μόνο μέσα από το δύσκολο πέρασμα των χρόνων, που τόσα έχουν να μάθουν στους ανθρώπους.

Ο χρόνος, άλλωστε, είναι ανεξέλεγκτος διαμορφωτής των ανθρώπων, στο πέρασμά του δηλαδή αλλάζει, διαμορφώνει και επηρεάζει βαθύτατα τους ανθρώπους, χωρίς εκείνοι να έχουν κανένα έλεγχο στη δράση του. Η έφηβη κοπέλα που ακόμη βρίσκεται σε μια μεταβατική ηλικία, θα πρέπει να γνωρίζει πως το πέρασμα του χρόνου θα την αλλάξει -όπως αλλάζει όλους τους ανθρώπους- με τρόπους που εκείνη ποτέ δε θα φανταζόταν.

Την ώρα, βέβαια, που ο χρόνος πραγματοποιεί το διαβρωτικό ή διαμορφωτικό του έργο, ο ήλιος αποτελεί ένα θηρίο ελπίδας για τους ανθρώπους, υπό την έννοια πως κάθε καινούρια ημέρα, φέρνει μαζί της νέες προοπτικές και νέες ελπίδες, σε μια αέναη διαδικασία που δεν παύει, όσο διαρκεί η ζωή.

Ο ήλιος, η νέα ημέρα, υπόσχεται κάθε φορά άπειρες ελπίδες για νέες εμπειρίες και νέες δυνατότητες, ειδικά για τους νέους ανθρώπους, γι' αυτό και ο ποιητής λέει στη Μαρίνα πως εσύ είσαι πιο κοντά του. Η έφηβη Μαρίνα μπορεί να αξιοποιήσει πολύ περισσότερο τις υποσχέσεις του ήλιου, τις υποσχέσεις της ζωής, μα εκείνη στέκει σφίγγοντας έναν έρωτα. Σε μια ζωή γεμάτη υποσχέσεις και προοπτικές, η Μαρίνα βρίσκεται εγκλωβισμένη σ' έναν έρωτα, με μια «πικρή» γεύση τρικυμίας στα χείλη της. Η νεαρή κοπέλα, μη συνειδητοποιώντας τις άπειρες δυνατότητες που της υπόσχεται η ζωή, μένει

στάσιμη, προσηλωμένη στον έρωτά της, ο οποίος όμως την πικραίνει. Ενώ θα μπορούσε, δηλαδή, να δεχτεί όλο αυτό το κάλεσμα της ζωής, να γευτεί την ευτυχία που κρύβουν οι άπειρες δυνατότητες της έφηβης ακόμη ζωής της, εκείνη μοιάζει να είναι εγκλωβισμένη στα δικά της συναισθήματα, στο δικό της πόνο.

Δεν είναι για να λογαριάζεις γαλανή ως το κόκαλο
άλλο καλοκαίρι,
Για ν' αλλάζουμε ρέμα τα ποτάμια
Και να σε πάνε πίσω στη μητέρα τους,
Για να ξαναφιλήσεις άλλες κεραστές
Ή για να πας καβάλα στο μαϊστρο.

Ο ποιητής, πλέον, προειδοποιεί τη Μαρίνα πως δεν έχει πια άλλα χρονικά περιθώρια ανέμελης ζωής. Αυτό είναι το τελευταίο καλοκαίρι που η κοπέλα θα είναι ένα αθώο παιδί (γαλανή ως το κόκαλο), η ώρα της ενηλικίωσής της έχει φτάσει κι ο χρόνος δεν μπορεί να γυρίσει πίσω. Δεν υπάρχει τρόπος να αλλάξουν ρέμα τα ποτάμια, δεν υπάρχει δυνατότητα να γυρίσει ξανά στην υπέροχη αυτή ηλικία. Αυτή η σκέψη, του ανέκκλητου χαρακτήρα που έχει το πέρασμα του χρόνου, διατρέχει αυτή τη στροφή, με τις ευδαιμονικές εικόνες που πλέον θα είναι απρόσιτες για τη νεαρή κοπέλα. Αν η Μαρίνα δεν αξιοποίησε την ευτυχία της εφηβικής ζωής ως τώρα, δε θα έχει πλέον την ευκαιρία να το κάνει.

Στυλωμένη στους βράχους δίχως χτες και αύριο,
Στους κινδύνους των βράχων με τη χτενισιά της θύελλας
Θ' αποχαιρετήσεις το αίνιγμά σου.

Ο ποιητής την προειδοποιεί πως το πέρασμα του χρόνου θα την αφήσει στυλωμένη στους βράχους, διαμορφωμένη πλέον, καθώς η έλευση της ενηλικίωσης σημαίνει τελικά και μια ολοκλήρωση στην προσωπικότητά της. Η κοπέλα θα είναι δίχως χτες και αύριο, υπό την έννοια πως από τη στιγμή που θα έχει χαθεί η ηλικία της εφηβικής νεότητας, η ηλικία των άπειρων δυνατοτήτων, δε θα υπάρχει πλέον για εκείνη αύριο, δε θα υπάρχει δηλαδή όλη αυτή η πληθώρα επιλογών και αμέτρητων προοπτικών για το ποια θα είναι τελικά η υπόστασή της, και το χτες, όσα πέρασαν (όσα έμειναν αναξιοποίητα) δε θα έχουν πια σημασία.

Ο ενήλικας ποιητής, αντικρίζοντας την έφηβη κοπέλα, που αδυνατεί να αντιληφθεί τη μαγεία της ηλικίας της και πικραίνεται για έναν έρωτα, της λέει πως τώρα πρέπει να ζήσει την ομορφιά της ζωής της, τώρα πρέπει να διακρίνει την αφθονία δυνατοτήτων που της παρέχει η ζωή, γιατί μετά όλα αυτά θα πάνε να υπάρχουν. Με την έλευση της ενηλικίωσης η κοπέλα θα μείνει να ζει τους κινδύνους των βράχων, τα σκαμπανεβάσματα τη ζωής, έχοντας πια αποχαιρετήσει το αίνιγμά της, έχοντας δηλαδή χάσει όλη αυτή τη μαγεία που καλύπτει τους εφήβους, οι οποίοι ακόμη δεν έχουν διαμορφώσει πλήρως την υπόστασή τους και έχουν κάθε δυνατή επιλογή για τη ζωή τους. Η ομορφιά αυτή των ανεξάντλητων επιλογών, σταδιακά παύει να υφίσταται, η διαμόρφωση του ανθρώπου γίνεται και το αίνιγμα λύνεται.

Οδυσσέας Ελύτης «Η Μαρίνα των βράχων» (ερωτήσεις)

Να εντοπίσετε το τοπίο και την εποχή του έτους, επισημαίνοντας τις αντίστοιχες λέξεις ή εικόνες, που τα υποδηλώνουν.

Το ποίημα «Η Μαρίνα των βράχων» συνδυάζει δύο αγαπημένες θεματικές του Ελύτη, το τοπίο των νησιών του Αιγαίου και το καλοκαίρι. Σε ό,τι αφορά την εποχή -πέρα από την αναδρομή στο παρελθόν, που μας πηγαίνει στις αρχές του φθινοπώρου: «που είναι η γνώριμη ανηφοριά του μικρού Σεπτεμβρίου»-, ο ποιητής εμμένει στους καλοκαιρινούς μήνες, στοιχείο που προκύπτει τόσο από τη σαφή αναφορά των στίχων 32-33 «Δεν είναι για να λογαριάζεις γαλανή ως το κόκαλο / άλλο καλοκαίρι», όσο κι από επιμέρους εικόνες: στίχος 13: «Σου 'λεγα να μετράς μες στο γδυτό νερό τις φωτεινές του μέρες», στίχος 19: «Βαθιά μες στο χρυσάφι του καλοκαιριού», αλλά και ο στίχος 21: «Κατεβαίνοντας προς τους γιαλούς τους κόλπους με τα βότσαλα» που μας παραπέμπει σ' έναν καλοκαιρινό περίπατο στο γιαλό. Αντίστοιχα και οι στίχοι 25-26: «Ανεβαίνοντας ανάλαφρα ως τη διαύγεια των βυθών / Όπου σελάγιζε ο δικός σου ο αστερίας», παρά τη μεταφορική χρήση του νοήματος, μας παρουσιάζουν την ηρωίδα να κολυμπά.

Σχετικά με τον τόπο στον οποίο διαδραματίζονται τα γεγονότα του ποιήματος μπορούμε να εικάσουμε ότι είναι κάποιο νησί –πιθανότατα αιγαιοπελαγίτικο, μιας και ο Ελύτης έχει ιδιαίτερη αγάπη στα νησιά αυτά. Ήδη από τους δύο πρώτους στίχους: «Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη – Μα που γύριζες / Ολημερίς τη σκληρή ρέμβη της πέτρας και της θάλασσας», η κυριαρχία της θάλασσας γίνεται εμφανής. Παράλληλα, ο ποιητής εμπλουτίζει το τοπίο με αναφορές σε λόφους και κάμπους, παραπέμποντάς μας στις πλούσιες εναλλαγές που χαρακτηρίζουν το ελληνικό τοπίο. «Αετοφόρος άνεμος γύμνωσε τους λόφους», «Ή πάλι να γυρνάς κίτρινους κάμπους».

Ποιος είναι ο ρόλος των φράσεων ή στίχων του ποιήματος που επαναλαμβάνονται;

Ο πρώτος στίχος του ποιήματος «Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη – Μα που γύριζες», ο οποίος περιέχει τις σημειολογικές ιδέες του ποιήματος, δηλαδή τη συναισθηματική αναστάτωση της ηρωίδας (τρικυμία) και την εναγώνια εσωτερική της αναζήτηση (που γύριζες), επαναλαμβάνεται τμηματικά αποτελώντας ουσιαστικά το συνεκτικό δεσμό των επιμέρους νοηματικών ενοτήτων.

Η πρώτη επανάληψη «- Μα που γύριζες;» στο στίχο 11, μας επαναφέρει στην προσωπική περιπλάνηση της ηρωίδας, ύστερα από την αναδρομή στο παρελθόν που είχε προηγηθεί. Με τον τρόπο αυτό ο ποιητής δίνει έμφαση στην ένταση της εσωτερικής αναζήτησης της κοπέλας, ενώ παράλληλα με την επανάληψη του 2^{ου} στίχου, ελαφρώς παραλλαγμένου «Ολονυχτίς τη σκληρή ρέμβη

της πέτρας και της θάλασσας» τονίζεται και η διάρκεια του προβληματισμού που κρατά την κοπέλα όλη μέρα κι όλη νύχτα σε κατάσταση εσωτερικής ανασκόπησης και ανησυχίας.

Η επόμενη επανάληψη «Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη» στο στίχο 17, έρχεται να δώσει με έμφαση τη συνέχιση της συναισθηματικής αναστάτωσης της ηρωίδας, που διατρέχει το ποίημα καθώς αποτελεί κεντρική θεματική του. Η έφηβη κοπέλα βρίσκεται σε μια δίνη συναισθημάτων, συνέπεια της μεταβατικής της ηλικίας, κι ο ποιητής θέλει να διατηρήσει στη μνήμη του αναγνώστη τη βασική αυτή σκέψη. Η επανάληψη άλλωστε του ημιστίχου «- Μα που γύριζες» στον 20^ο στίχο επαναφέρει τη θεματική της εσωτερικής περιπλάνησης της ηρωίδας. Η ερώτηση «μα που γύριζες» δεν αναφέρεται βέβαια σε μια κυριολεκτική περιπλάνηση, αλλά σε μια εσωτερική αναζήτηση, μιας και η κοπέλα αναμετράται με τα συναισθήματά της, με τις έντονες επιθυμίες της και με τη μεταβαλλόμενη φύση της, καθώς προχωρά προς την ενηλικίωση.

Στο στίχο 31 «Έχοντας μια πικρή γεύση τρικυμίας στα χείλη», ο αρχικός στίχος του ποιήματος επαναλαμβάνεται, παραλλαγμένος όμως, καθώς τώρα ο ποιητής αποκαλύπτει πως η γεύση τρικυμίας στα χείλη της κοπέλας είναι πικρή. Η συναισθηματική αναστάτωση της κοπέλας, δηλαδή, της προκαλεί πόνο και όχι την επιθυμητή χαρά κι αυτό γιατί τη στιγμή που ο ήλιος στέκει ως «θηρίο ελπίδας», τη στιγμή που κάθε νέα ημέρα αποτελεί για τους ανθρώπους μια νέα αρχή, μια πολύτιμη υπόσχεση νέων απολαύσεων κι ελπίδων, η ηρωίδα παραμένει εγκλωβισμένη σ' έναν έρωτα που αδυνατεί να τις δώσει την προσδοκώμενη πληρότητα, γι' αυτό και η αναστάτωσή της, η τρικυμία της, έχει μια πικρή γεύση.

Στο εισαγωγικό σημείωμα επισημαίνονται μερικά βασικά χαρακτηριστικά της ποιητικής γραφής του Ελύτη. Να επιβεβαιώσετε με παραδείγματα τα ακόλουθα:

- **Αντλεί το υλικό των λέξεων και των εικόνων από τη φύση.**
- **Παραθέτει τις εικόνες ακολουθώντας περισσότερο τους συνειρμούς που η μνήμη και το συναίσθημα του επιβάλλουν.**
- **Οι λέξεις και οι εικόνες που χρησιμοποιεί δεν είναι πάντοτε ακριβείς στο νόημά τους ή το περίγραμμά τους· αυτή η ασάφεια στο νόημα μερικών λέξεων (λ.χ. ηρωίδα ιάμβου) ή το περίγραμμα των εικόνων (λ.χ. έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη) κινητοποιεί περισσότερο τη φαντασία του αναγνώστη.**

Αντλεί το υλικό των λέξεων και των εικόνων από τη φύση: Τόσο στο συγκεκριμένο ποίημα όσο και γενικότερα στην ποίηση του Ελύτη, η συνομιλία με την ομορφιά της φύσης, με το φως και τη φυσική διάσταση του ανθρώπου είναι συνεχής και ιδιαιτέρως γόνιμη. Ο Ελύτης φέρνει τον αναγνώστη σ' επαφή με το φυσικό περιβάλλον χρησιμοποιώντας τις αναφορές στη φύση τόσο κυριολεκτικά όσο και μεταφορικά. Στο ποίημα αυτό ο ποιητής αξιοποιεί τις εικόνες της φύσης για να παρουσιάσει παραστατικότερα τη διαδρομή της ηρωίδας του από την αθωότητα της εφηβείας στην επώδυνη ενηλικίωση. Οι λέξεις και εικόνες από τη φύση, είναι βέβαια άφθονες: «τη σκληρή ρέμβη της πέτρας και της θάλασσας», «αετοφόρος άνεμος γύμνωσε τους λόφους», «να γυρνάς κίτρινους κάμπους», «όπου σελάγιζε ο δικός σου αστερίας».

Παραθέτει τις εικόνες ακολουθώντας περισσότερο τους συνειρμούς που η μνήμη και το συναίσθημα του επιβάλλουν: Η πορεία που ακολουθεί το ποίημα επιβάλλεται κάποτε από τους συνειρμούς που δημιουργούνται στη σκέψη του ποιητή, όπως για παράδειγμα στην πρώτη στροφή όπου από την παρούσα κατάσταση της ηρωίδας, μεταβαίνουμε στο παρελθόν της, όταν δεν είχε ακόμη γνωρίσει τις συναισθηματικές εντάσεις που φέρνει μαζί της η εφηβεία «Που είναι η γνώριμη ανηφοριά του μικρού Σεπτεμβρίου». Αντίστοιχα, η τρίτη στροφή του ποιήματος με το κόκκινο φόρεμα της ηρωίδας να κυριαρχεί, λειτουργεί περισσότερο ως συνειρμική συνέχεια των χρωματικών εικόνων που προηγήθηκαν, παρά ως ενότητα με νοηματική βαρύτητα στα πλαίσια του ποιήματος.

Οι λέξεις και οι εικόνες που χρησιμοποιεί δεν είναι πάντοτε ακριβείς στο νόημά τους ή το περίγραμμά τους· αυτή η ασάφεια στο νόημα μερικών λέξεων (λ.χ. ηρωίδα ιάμβου) ή το περίγραμμα των εικόνων (λ.χ. έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη) κινητοποιεί περισσότερο τη φαντασία του αναγνώστη: Η υπερρεαλιστική προσέγγιση του ποιητή, καθιστά κάποτε δύσκολη την ερμηνεία των εικόνων ή των λέξεων που χρησιμοποιεί, στοιχείο που προσφέρει τη δυνατότητα πολλαπλών αναγνώσεων και διευρύνει κατά πολύ τη νοηματική πρόσληψη του ποιήματος, καθώς οι στίχοι λειτουργούν ως ερεθίσματα για τη φαντασία αλλά και τη σκέψη του αναγνώστη. Για παράδειγμα όταν ο ποιητής παρουσιάζει στη Μαρίνα το ανέκκλητο που χαρακτηρίζει το πέρασμα του χρόνου,

χρησιμοποιεί μια σειρά από εικόνες που μαγνητίζουν τη φαντασία του αναγνώστη και οι οποίες δεν μπορούν να ερμηνευτούν με ακρίβεια: «Για να αλλάξουνε ρέμα τα ποτάμια / Και να σε πάνε πίσω στη μητέρα τους, / Για να ξαναφιλήσεις άλλες κερασιές / Ή για να πας καβάλα στο μαϊστρο».

Πώς δικαιολογείται ο παραινετικός τόνος της πέμπτης ενότητας;

Στην πέμπτη ενότητα, όπου παρουσιάζεται η γνωριμία της Μαρίνας με τις επώδυνες εμπειρίες που συνοδεύουν την πορεία του ανθρώπου προς την ενηλικίωση, ο ποιητής της επισημαίνει πως ο χρόνος περνά αμετάκλητα, επηρεάζοντας καταλυτικά τους ανθρώπους, αλλάζοντάς τους και ωθώντας τους σε διαδρομές που ίσως κάποτε να θεωρούσαν αδιανόητες. Ο χρόνος έχει μια απίστευτη δυναμική και στο πέρασμά του σαρώνει επιθυμίες και όνειρα, επιβάλλοντας τους δικούς του κανόνες, τη δική του διαβρωτική διάθεση. Κάτι που η έφηβη Μαρίνα μοιάζει να αγνοεί γι' αυτό και μένει ολημερίς κι ολονυχτίς αγκιστρωμένη στην εσωτερική της αναζήτηση, γι' αυτό αγνοεί το κάλεσμα της ζωής -ο ήλιος είναι θηρίο ελπίδας- και μένει να σφίγγει έναν έρωτα. Ο ενήλικας ποιητής που γνωρίζει τις μεταβολές που φέρνει ο χρόνος, κατανοεί πως δε θα πρέπει οι άνθρωποι να θεωρούν τίποτε ως δεδομένο και το κυριότερο δε θα πρέπει να αναλώνονται σε πίκρες, αφήνοντας τη ζωή τους να περνά ανεκμετάλλευτη. Βλέποντας, δηλαδή, ο ποιητής το τέλος της εφηβείας να πλησιάζει για τη Μαρίνα, της υπενθυμίζει πως ο χρόνος δε γυρνά πίσω και πως θα πρέπει να μην αφήνει τις πολύτιμες στιγμές της ζωής της να φεύγουν απ' τα χέρια της, χωρίς να τις γεύεται στο έπακρο. Η αθωότητα και η γαλήνη θα χαθούν μια για πάντα, ο χρόνος θα αλλάξει την έφηβη ηρωίδα κι αυτό είναι κάτι που ο ποιητής -όπως και κάθε ενήλικας άλλωστε- γνωρίζει πολύ καλά.

Ο τίτλος του ποιήματος αντιστοιχεί στην εικόνα που δίνει η τελευταία ενότητα;

Ο τίτλος του ποιήματος «Η Μαρίνα των βράχων» βρίσκεται σε αντιστοιχία τόσο με τους εισαγωγικούς στίχους του ποιήματος, όπου η κοπέλα παρουσιάζεται αρχικά να κάθεται ολημερίς στα βράχια, όσο και με την τελική εικόνα όπου έχοντας πλέον διαμορφωθεί οριστικά, έχοντας περάσει στην ενηλικίωση, παρουσιάζεται σε πλήρη αρμονία με το σκληρό και αμετάβλητο τοπίο των βράχων. Κι ενώ στους αρχικούς στίχους η ευμετάβλητη, λόγω της εφηβείας, ηρωίδα βρισκόταν σε αντίθεση με τη δύσκολα μεταβαλλόμενη φύση της πέτρας, στα πλαίσια της τελευταίας εικόνας η ηρωίδα έχει πια φύγει από τη μεταβατική ηλικία της εφηβείας, έχει διαμορφωθεί πλήρως «Θ' αποχαιρετήσεις το αίνιγμά σου» κι εναρμονίζεται έτσι με τη σταθερή υπόσταση και εικόνα που χαρακτηρίζουν τα βράχια στα οποία στέκει στυλωμένη.

Το σχήμα κύκλου που στηρίζει τον τίτλο του ποιήματος, δημιουργεί μια μετάβαση από την ηλικία της διαμόρφωσης, όπου όλα είναι πιθανά, στην ενηλικίωση όπου πλέον το σμίλευμα του ανθρώπου έχει ολοκληρωθεί και οι δυνατότητες έχουν πια περιοριστεί.